

"כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ"

הרב מרדכי גרוס

פרשת שלח לך עוסקת בחצייה הראשון בחטא המרגלים, חטא ביחס לארץ ישראל.

ישנו פסוק בספר תהילים המתאר את חטא המרגלים ומשתמש בביטוי חריף של מאיסה בארץ: "וַיִּמָּאֲסוּ בְּאֶרֶץ חֲמֹדָה" (תהלים קו, כד). דוד המלך מתאר את ארץ ישראל כארץ חמדה, ומול החמדה של הארץ קיימת מאיסה מצד המרגלים. בסיפא של אותו הפסוק מתואר החטא כביטוי של חוסר אמונה - "לֹא הֶאֱמִינוּ לְדַבְּרוֹ". שני הצדדים הללו נזכרים כבר בפרשה שלנו - חטא של עין רעה ומאיסה בארץ, "אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא" (במדבר יג, לב), וכן נפילה של חוסר ביטחון ואי אמונה בבוא, שהתבטא בחשש מהעם היושב בארץ - "כִּי עַז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעֵינֶק רְאִינוּ שָׁם" (שם שם, כח).

העם מאמין לדברי המרגלים ונגרר אחריהם במיאוס כלפי הארץ, ומולם עומדים משה רבינו ושניים מהמרגלים - כלב ויהושע - שכל אחד בסגנונו שלו, נשארים נאמנים לארץ ישראל ועומדים באמונתם לקב"ה שיכניס אותם אל הארץ המובטחת.

התמודדות האבות בכיבוש הארץ

במהלך הדורות עם ישראל עומד באתגרים וניסיונות רבים הקשורים בארץ ישראל ובכריכה אחת גם באמונה בקב"ה. שיצליח דרכנו לנחול אותה. האתגרים הללו מופיעים בכמה וכמה צמתים משמעותיים במהלך ההיסטוריה של עם ישראל כנזכר בתנ"ך. הגמרא בסנהדרין (קיא, א) מתארת ניסיון שכזה, עוד לפני שעם ישראל כציבור מתמודדים בעניין, ניסיון שניסה הקב"ה את האבות הקדושים; בסוף פרשת שמות, לאחר שמשה מתלונן לקב"ה "לָמָּה הִרְעִיתָ לְעַם הַזֶּה", אומר לו הקב"ה: "הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב בא-ל-ש-די, ולא הרהרו על מדותי, ולא אמרו לי מה שמך", טוען הקב"ה כלפי משה שכבר כמה וכמה פעמים הוא ניסה את האבות, ומעולם לא פקפקו בו, ולמה משה להרהר על מידותיו של ה'?" הגמרא ממשיכה ומפרטת מהם אותם הניסיונות שניסה הקב"ה את האבות, בהתבוננות עליהם נראה כי כולם שוזרים את אותו האתגר של ארץ ישראל ואמונה בה'.

אמרתי לאברהם (בראשית יג) "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה, בקש מקום לקבור את שרה - ולא מצא, עד שקנה בארבע מאות שקל כסף, ולא הרהר על מדותי.

הניסיון של אברהם היה שעל אף שה' הבטיח לו שהארץ תהיה שלו, היה עליו להתאמץ ולשלם דמים מרובים על מקום קבורה לשרה.

אמרתי ליצחק (בראשית כו) 'גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך', בקשו עבדיו מים לשתות ולא מצאו עד שעשו מריבה, שנאמר (בראשית כו) 'ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים' - ולא הרהר אחר מדותי.

גם אצל יצחק הניסיון הוא ביחס לארץ ישראל, שהוא היה צריך להתמודד על מחייתו בארץ ועל מציאת מים. וכן אצל יעקב אנחנו רואים שהניסיון קשור בהתמודדות על ארץ ישראל:

אמרתי ליעקב (בראשית כח) 'הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה, ביקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא, עד שקנה במאה קשיטה - ולא הרהר אחר מדותי.

הגמרא ממשיכה, ומתארת שהקב"ה פונה אל משה ואומר לו, כניגוד לתיאור ניסיונותיהם של האבות ותגובותיהם:

ואתה אמרת לי 'מה שמך' בתחלה, ועכשיו אתה אומר לי (שמות ה) 'והצל לא הצלת את עמך'. 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה' (שמות ה, ו) - במלחמת פרעה אתה רואה, ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים"

עולה מדברי הגמרא שכדי להיכנס לארץ, צריכה להיות דרגה של אמונה. דרגה המופיעה אצל האבות שעומדים בניסיונות ביחס לארץ ישראל.

עם ישראל וכיבוש הארץ

את הניסיון הראשון של עם ישראל ביחס לארץ ישראל אנחנו פוגשים בפרשה שלנו, בחטא המרגלים, חוסר האמונה שלהם מביא אותם עד למצב שהם מעדיפים להסתובב במדבר ולעשות את הדרך חזרה לשוב אל מצרים.

הפעם השנייה שאנחנו מוצאים ניסיון על ארץ ישראל שלא נחל הצלחה מספקת, היא בכיבוש ישראל על ידי יהושע. ישראל מחלקים בין השבטים את הארץ, אך מסתבר שרוב השבטים, שבעה במספר, מרפים ידיהם ואינם כובשים ויורשים את נחלתם (יהושע יח, א-ג):

וַיִּקְהָלוּ כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֵה וַיִּשְׁפִּינוּ שָׁם אֶת אֱהֱל מוֹעֵד וְהָאָרֶץ נִכְבְּשָׁה לִפְנֵיהֶם. וַיִּזְתְּרוּ בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא חָלְקוּ אֶת נַחֲלָתָם שְׁבָעָה שְׁבָטִים. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אַנְהוּ אַתֶּם מִתְרַפִּים לְבֹא לְרִשֵׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם ה' אֱ- לֵהי אֲבוֹתֵיכֶם.

בפעם השנייה ישראל חווים חוסר הצלחה בהתמודדות על הארץ.

מקרה נוסף מתרחש בעליה של עולי בית שני. הפסוקים בספר עזרא (פרק ב) מפרטים את שמות העולים ומספרם, והמספרים לצערנו לא גבוהים כפי שהיינו מצפים. הגמרא במסכת יומא (דף ט) מתארת את ריש לקיש ששוחה בירדן, ומגיע אליו רבה בר בר חנה ונותן לו יד לעזור לו לצאת, אך ריש לקיש אומר לו שהוא שונא אותו ואת שורשיו על זה שהם צאצאים של עולי בבל שלא עלו לארץ כראוי, הוא ממשיך אותם כאמור בפסוק בשיר השירים "אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז" (שיר השירים ח, ט) - לו היו הם עולים כולם ועושים עצמם לחומה בצורה, הם היו נמשלים לכסף שאין רקב שולט בו, אך עכשיו שעלו מעטים ועשו עצמם כדלתות עץ, כאלו שהרקב שולט בהן. בשלישית אנו נתקלים בכישלון לאומי הנוגע לארץ ישראל.

התמודדות נוספת מופיעה בסוף ספר ירמיה. עם ישראל שרויים בפחד גדול ממלך בבל, וגדליה מרגיע אותם: "וַיִּשְׁבַּע לָהֶם גְּדַלְיָהוּ בֶן אַחִיקָם בֶּן שָׁפָן וְלֹאֲנָשִׁיהֶם לֵאמֹר אֵל תִּירָאוּ מֵעֲבֹד הַכַּשְׂדִּים שָׁבוּ בְּאָרֶץ וְעַבְדוּ אֶת מֶלֶךְ בָּבֶל וַיִּיטֵב לָכֶם" (ירמיהו מ, ט). ישמעאל בן נתניה לא אוהב את הכיוון אליו מכוון גדליה והורג אותו. כעת עם ישראל חוששים עוד יותר ממלך בבל, שכן כעת הנציג שהוא מינה נרצח על ידם כביכול, ועם ישראל מתחילים לנוע לכיוון מצרים כדי להתגונן מפני מלך בבל (שם מא, יז-יח):

וַיֵּלְכוּ וַיִּשְׁבוּ בְּגֵרוֹת כְּמָהֶם אֲשֶׁר אֶצֶל בֵּית לָחֶם לְלֶכֶת לְבֹא מִצְרַיִם. מִפְּנֵי הַכַּשְׂדִּים כִּי יִרְאוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי הִכָּה יִשְׁמַעְאֵל בֶּן נַתְנִיָּה אֶת גְּדַלְיָהוּ בֶן אַחִיקָם אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ בָּבֶל בְּאָרֶץ.

תוך כדי מנוסתם דרומה, ישראל פונים אל ירמיה הנביא ומבקשים ממנו להיוועץ עם הקב"ה שינחה אותם מה נכון לעשות - האם לרדת למצרים ולהסתתר שם, או שמא להישאר בארץ (שם מב, א-ג):

וַיִּגְשׁוּ כָּל שְׂרֵי הַחַיִּלִּים... וְכָל הָעָם מִקְטָן וְעַד גָּדוֹל. וַיֹּאמְרוּ אֶל יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא תִּפְּל נָא תַחַנְּנֵנוּ לִפְנֵיךָ וְהַתְּפַלֵּל בְּעַדְנוּ אֵל ה' אֱ-לֹהֶיךָ בְּעַד כָּל הַשְּׂאֵרִית הַזֹּאת כִּי נִשְׁאַרְנוּ מֵעַט מִהֶרְבֵּה כְּאֲשֶׁר עֵינֶיךָ רְאוּת אֲתָנוּ. וַיַּגֵּד לָנוּ ה' אֱ-לֹהֶיךָ אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נִלְךְ בָּהּ וְאֵת הַדְּבָר אֲשֶׁר נִעֲשָׂה.

נראה שעם ישראל נושאים עיניהם באופן מוחלט לקב"ה, ומוכנים לעשות כל אשר יאמר להם. אך ירמיה הנביא, שמכיר את העם ויודע שהם לא באמת רוצים להישאר בארץ, חושש שאם הקב"ה יגיד להם להישאר הם לא יקשיבו לו. לכן הוא מזהיר את העם שהוא מוכן להתפלל אל ה' כבקשתם, ולבקש ממנו שינחה אותם בדרכם, אך ורק בתנאי שהם אכן יצייתו לדבריו (שם שם, ד-ו):

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא שְׁמַעְתִּי הַנְּנִי מִתְּפִלָּל אֵל ה' אֱ-לֹהֵיכֶם כְּדַבְּרֵיכֶם וְהִיָּה כָּל הַדְּבָר אֲשֶׁר יַעֲנֶה ה' אֶתְכֶם אֲגִיד לָכֶם לֹא אֲמַנַע מִכֶּם דְּבָר. וְהָמָּה אָמְרוּ אֶל יְרֵמְיָהוּ יְהִי ה' בְּנוֹ לַעֲד אֲמַת וְנֶאֱמַן אִם לֹא כָּכָל הַדְּבָר אֲשֶׁר יִשְׁלַחְךָ ה' אֱ-לֹהֶיךָ אֲלֵינוּ כֵּן נַעֲשֶׂה. אִם טוֹב וְאִם רָע בְּקוֹל ה' אֱ-לֹהֵינוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ שְׁלָחִים אֲתָךְ אֲלֵינוּ נִשְׁמַע לְמַעַן אֲשֶׁר יִיטֵב לָנוּ כִּי נִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱ-לֹהֵינוּ.

בתחילה, כשפנו ישראל אל הנביא, הם ביקשו ממנו שיפנה אל ה' אֱ-לֹהֵיךָ, ולבסוף זה נהיה " ה' אֱ-לֹהֵינוּ". העם מתחזקים באמונתם, מתקרבים אל ה' ומאמינים שהוא רוצה בטובתם, והם מתחייבים לציית לכל אשר יאמר, אם זה טוב ואם זה רע. לאחר המתנה מגיעה תשובת ה' (שם שם, ז-יב):

וַיְהִי מִקֵּץ עֶשְׂרֵת יָמִים וַיְהִי דְבַר ה' אֵל יְרֵמְיָהוּ. וַיִּקְרָא אֵל יוֹחָנָן בֶּן קֶרֶחַ וְאֵל כָּל שְׂרֵי הַחַיִּלִּים אֲשֶׁר אֲתוּ וְלָכָל הָעָם לְמִקְטָן וְעַד גָּדוֹל. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר ה' אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלַחְתֶּם אֲתִי אֲלֵינוּ לְהַפִּיל תַּחַנְּנֹתְכֶם לִפְנֵינוּ. אִם שׁוֹב תִּשְׁבוּ בְּאָרֶץ הַזֹּאת וּבְנִיתִי אֶתְכֶם וְלֹא אֶהְרַס וְנִטְעַמְתִּי אֶתְכֶם וְלֹא אֲתוֹשׁ כִּי נַחַמְתִּי אֵל הַרְעָה אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי לָכֶם. אֵל תִּירָאוּ מִפְּנֵי מֶלֶךְ בָּבֶל

אשר אתם יראים מפניו אל תיראו ממנו נאם ה' כי אתכם אני להושיע אתכם ולהציל אתכם מידו. ואתן לכם רחמים ורחם אתכם והשיב אתכם אל אדמתכם.

ה' קורא להם להישאר בארץ, ומבטיח כי יהיה להם רק טוב פה. יש פה הזדמנות אדירה לעצור את החורבן הטוטאלי של ההתיישבות בארץ! אומר להם הקב"ה, שעל אף שרוב עם ישראל גלה, עדיין ישנה אפשרות שתישאר שארית פליטה והחורבן לא יהיה גמור. שוב חוזר הניסיון וההתמודדות על ארץ ישראל ועל האמונה והביטחון בבורא יתברך. הנביא ממשיך בדבר ה' ומזהיר (שם שם, יג-טז):

ואם אמרים אתם לא נשב בארץ הזאת לבלתי שמע בקול ה' א-להיכם. לאמר לא כי ארץ מצרים נבוא אשר לא נראה מלחמה וקול שופר לא נשמע וללחם לא נרעב ושם נשב. ועתה לכן שמעו דבר ה' שארית יהודה כה אמר ה' צבאות א-להי ישראל אם אתם שום תשמון פניכם לבא מצרים ובאתם לגור שם. והייתה החרב אשר אתם יראים ממנה שם תשיג אתכם בארץ מצרים והרעב אשר אתם דאגים ממנו שם ידבק אחריכם מצרים ושם תמתו.

שוב מדגיש הנביא לעם שהם אלו שהציעו לשאול את ה', ועליהם לציית לדבריו, ואם לא יצייתו כפי שהתחייבו, ובכל זאת ירדו מצרימה – ייענשו עונש גדול עוד יותר ממה שחששו שמלך בכל יעשה בהם. ירמיהו מדגיש להם שאם הם רוצים לחיות בשלום ולהינצל מהרעה הם זקוקים להקשיב לדבר ה' ולהישאר בארץ ישראל.

הקב"ה מושיט לעם ישראל הזדמנות לעצור את החורבן המלא, נדרש מישראל לעמוד בניסיון מפורסם: מאמץ על יישוב ארץ ישראל באמונה גדולה בה' שיצליח דרכם וישמור עליהם למרות התחזיות ההפוכות הנראות לעין. הניסיון הזה מפורסם, עם ישראל התמודד אתו כבר שלוש פעמים, והאבות עוד קודם לכן. אך הניסיון הקבוע מתלבש במהלך הדורות בלבושים שונים, בסימנים שונים שצריך לכבוש הארץ, ובאתגרים שונים של סכנות כך שבכל פעם נדמה שהוא ניסיון חדש ויוצא דופן.

כאשר ירמיהו מסיים עם דבריו, טוענים כלפיו העם: "שִׁקְרָה אֶתְּהָ מִדְּבַר לֹא שִׁלַּחְתָּ ה' אֱ-לֹהֵינוּ לֵאמֹר לֹא תָבֹאוּ מִצְרַיִם לְגֹר שָׁם" (שם מג, ב), ולבסוף הם מחליטים שלא לשמוע לדבריו ולרדת למצרים על אף כל האזהרות, ואכן הפורענות משיגה אותם שם.

זו כבר הפעם הרביעית בהיסטוריה שיש לעם ישראל הזדמנות להתמודד על הארץ ועל האמונה בה', ואם היו צולחים התמודדות זו – הגלות הייתה מצטמצמת וישועה גדולה הייתה צומחת שארית הפליטה בארץ ישראל!

אמונה בצדקת דרכו

פעם אחרי פעם אנחנו נתקלים בהתמודדות של עם ישראל ביחס לארץ ישראל, כשהיא כרוכה גם ביחס לחביבות הארץ וגם ביחס לאמונה בה'. ההתמודדות על הארץ דורשת מסירות רבה, היא דורשת מאמץ ואמונה גדולה שהקב"ה יצליח בדרך. פעמים רבות ההתמודדות הזאת היא כביכול נגד הרציונל הטבעי. ההיגיון אומר לברוח למצרים להתגונן, אך האמונה דורשת מאיתנו לצאת מגבולות ההיגיון האנושי ולשים ייבנו אל ה', לבטוח בו שהוא ישמור עלינו ויצליח דרכנו.

בימינו אנו זוכים שהקב"ה נותן לנו שוב את הזכות להתמודד על ארץ ישראל, להתאמץ בכיבוש ובאחיזה בחבלי הארץ. ההתבוננות הכללית הזו על הניסיונות של ארץ ישראל, גם אצל האבות וגם אצל כל עם ישראל, מעוררת בנו שאלה – מה יש בה בארץ ישראל שהיא כל כך משמעותית, שזו מצווה כל כך יסודית שעם ישראל כל פעם מתמודד סביבה?

הארץ הקדושה, והמאמץ עליה על כיבושה וירושטה מבטאת שהקדושה האלוקית נמצאת בכל מקום. שהיא אינה מצומצמת רק בין כתלי בית המדרש, אלא היא קיימת בכל המציאות שלנו, גם באדמה ובאבנים, "כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבֹנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָהּ יַחַנְנוּ" (תהלים קב, טו). חבלי הארץ עליהם אנחנו דורכים, החומר הפשוט לכאורה – גם שם יש שכינה. הקדושה מצויה גם שם. המצוות האלוקיות כוללות הכל, גם את הצדדים הכי פשוטים, הכי חומריים.

עם ישראל יכולים להוציא את הכוחות שלהם אל הפועל רק כאשר הם נמצאים בתוך מציאות של אוויר קדוש, של אדמה קדושה. של ארץ ישראל. אנחנו לא יכולים להגיע אל מדרגת הנבואה כאשר אנחנו לא נמצאים בארץ ישראל, על אדמת הקודש. קיים חוק רוחני-טבעי שעם ישראל יכולים להיות עצמם, להופיע את עצמם בשלימות, רק כאשר הם מחוברים לחומר הכללי שלהם, לארץ ישראל.

יש קבוצות שונות בעם ישראל שטוענות כלפינו טענות מגוונות, אלו שצועקים איך אתם מעיזים לגור באזורים מועדים לפורענות ולסכן חיי אדם לכאורה, רק בשביל חבלי ארץ, אחרים שטוענים שכדי ללמוד תורה בשקט ובדבקות אפשר לוותר על חבל ארץ כזה או אחר. ולעומתם אנחנו זוכים להחזיק באמונתנו, בדרכם של יהושע וכלב, לקרוא במעשים שלנו בקול גדול ולהביע שאנחנו נאמנים לציווים האלוקיים. הקב"ה מצווה אותנו לכבוש את ארץ ישראל ולרשתה,

אפילו במחיר של סיכון. אנחנו מבינים ומאמינים שהעמידה הגאה שלנו על אדמתנו, על הארץ שלנו, היא זאת שתביא את השלום האמתי, היא שתגרום לאומות כולם להתייחס אלינו בכבוד ובהערצה.

יש דרכים שונות לעמוד על האמת שלנו; יש את דרכו של יהושע - להתמודד נגד המלעיוזים בקול גדול, ויש את דרכו של כלב שעומד על אמונתו ומגן עליה במעין דרך של עורמה. צריכים אנו להשתמש בכל הכוחות שלנו כדי להיות שותפים בכיבוש הארץ באמונה גדולה ולעזור לעם ישראל להחזיק בה ולעמוד בניסיון על ארץ ישראל על הצד הטוב ביותר!

הדרך אל הקודש

חציה השני של הפרשה מכיל שישה דינים - דיני הנסכים שמביאים על המזבח, דין הפרשת חלה, קורבנות שגגת עבודה זרה של ציבור ושגגת עבודה זרה של יחיד, סיפור המקושש עצים בשבת ולבסוף דיני מצוות ציצית.

נקשר את החלק הראשון של הפרשה, המדבר על חטא המרגלים, לחלקה השני המונה את הדינים לעיל על ידי חלוקת ששת הדינים לזוגות זוגות - הנסכים והחלה מחדדים את האופן שבו חיים בארץ ישראל, איך מקשרים את חיי המעשה, את תנובות הארץ אל הקודש. שניהם, גם הנסכים וגם החלה, חלים רק בארץ ישראל, והם מבטאים את זה שגם בצדדים היותר חומריים של המציאות ניתן להשתמש עבור הקודש. הם לא מוכרחים להישאר נמוכים וארציים ומנותקים מהצדדים האלוניים.

הצמד הבא - שגגות בעבודה זרה, של יחיד ושל ציבור. מלמדים שגם חטאים מאוד חמורים ניתנים לתיקון. גם על חטא חמור כעבודה זרה במציאות פרטית או כללית, קיימת אפשרות של תשובה. איך עובד הכפרה הזו של הקורבנות? מפורסם ההסבר שזוכר ברמב"ן (ויקרא א, ט), שהכפרה פועלת על ידי שהקורבן עומד במקום בו היה אמור להיות האדם. "כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה, כי חטא לא-להיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכיפר הקורבן הזה שיהא דמו תחת דמו נפש תחת נפש..". אור החיים (ויקרא ט, ח) מוסיף להסבר שבשעה שאדם חוטא הוא יורד למדרגה של בהמה, "אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות" (סוטה ג, א), ואם כן, ברגע שאדם חוזר בתשובה, הוא שב והתעלה לדרגת האדם שבו. לכן בשעה שהוא עושה תשובה נכון לו להקריב את קורבן הבהמה, בהקרבת הבהמה הוא מבטא את העונש המגיע לצד הנמוך שבו הוא היה שרוי בזמן החטא. נכון שפה מדובר על חטא שבשגגה, אך גם בחטאים שבמזיד ח"ו, יש תקנה. לדוגמא אצלנו בפרשה המרגלים והנגררים אחריהם חטאו במזיד ולכן קורבן לא יכול היה להועיל, לכן הוצרכו לכפרה אחרת חמורה יותר, ולמרות זאת ה' מרחם ונותן לכל אחד מהדור ההוא לחיות עד גיל ששים ומאפשר להם להוציא את הכוחות שלהם מן הכוח אל הפועל. למדנו מהזוג השני של קורבנות על ע"ז מלמדים אותנו שגם בחטאים גדולים קיימת כפרה!

הצמד השלישי הוא שבת וציצית. שתיהן מצוות עליהם אמרו חז"ל שהם שקולים כנגד כל המצוות. לשני המצוות דמיון זו לזו - המקושש עצים בשבת מחבר דברים בצורה אסורה, לעומת זאת, במצוות הציצית אנחנו לוקחים חוטים ומחברים אותם בצורה נכונה לכדי מצווה, מחברים אותם בצורה חיובית. כמותן גם ארץ ישראל, מצווה השקולה כנגד כל המצוות.

במבט כללי על הפרשה אנו למדים מצירוף שלושת הזוגות לפרשת חטא העגל מסר חשוב. כאשר אדם ח"ו נופל בתחום מסוים, הוא צריך לחפש איפה בתחום הזה יש את הצדדים הערכיים העליונים שבו, להבין שקיימת תשובה ועליו להוסיף תוספת מצווה, תוספת של אור שקשורה לאותו העניין של הנפילה.

ניקח לדוגמא אדם שנפל בתחום של אכילה אסורה, או בסייגים של אכילה מותרת כגון אכילה גסה או שאינה ראויה מסיבות אחרות. ראשית, עליו לחדד לעצמו איפה האכילה עצמה יכולה להפוך למעשה גבוה, איפה נכנסת המשמעות העמוקה של האכילה, איך הוא יכול להפוך את האכילה שהיא כמעשה בהמה אל דבר קדוש ונשגב, שאדרבה! יש לו תפקיד גדול וערך עליון של קיום רצון ה'. אפשר למצוא את זה באכילת מצה בליל הסדר, במצוות אכילה בערב יום כיפור, במצוות עשה של ברכת המזון או בברכות הנהנין מדרבנן, ועוד היד נטויה. צריך לזכור שתמיד יש מקום לתשובה, ויש להפנים מה המעשה הפסול שהאדם עשה, להכיר בו, להבין מה היה פסול במעשה וכך הוא יכול להתעלות מזה.

כנגד החלק הראשון של הפרשה, שם מופיעה נפילה נוראית של מאיסה בארץ ישראל וביטוי של חוסר אמונה בה', מביאה לנו התורה את החלק השני של הפרשה ומראה לנו את הבחינות של הקדושה במציאות הכללית של ארץ ישראל, המתבטאות במצוות הנסכים והחלה. ממשיכה הפרשה ומלמדת אותנו על התשובה והכפרה שיכולות לבוא גם אחרי החטא, ומציגה לנו שניתן ורצוי להמשיך בעבודת ה' על אף הנפילות, דברים המתבטאים במצוות קורבנות שגגות הציבור והיחיד. ולבסוף מראה לנו התורה שישנן מצוות השקולות כנגד כל התורה כולה, ותמיד ניתן להוסיף אור, גם

אם הייתה נפילה בנוגע לארץ ישראל, יש מצוות נוספות השקולות כמותה, שיכולות להרים אותנו מעלה ולעזור לנו לתקן אף את מה שנפגם.

א' חסרה

באזכור הקרבן הכללי על העבודה הזרה יש שינוי בכתיבת הפרשה. התורה מזכירה את קורבן החטאת אך שומטת את האות א': "ושעיר עזים אחד לחטת" (במדבר טו, כד). חסרה האות א' בין ה-ט' ל-ת'. רש"י מביא דרשת חז"ל בעניין:

חסר א', שאינו כשאר חטאות, שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאת קודמת לעולה, שנאמר ואת השני יעשה עולה (ויקרא ה, י), וזו עולה קודמת לחטאת.

אך למה זה כך? למה שונה חטאת זו משאר החטאות ופה אנו מצויים לשנות את הסדר ולהביא את העולה ורק אחר כך את החטאת? מספיר המהר"ל בפירושו "גור אריה" על רש"י, שהסיבה שבדרך כלל מביאים קודם החטאת ואחר כך העולה הוא מפני שקודם כל צריך כפרה על החטא על ידי החטאת, ורק לאחר מכן אפשר לעלות ולהתקרב אל ה' על ידי קורבן עולה. כתוב על העולה שהיא מכפרת על הרהורי עבירה, דבר זה עולה מספר איוב¹ שם מתואר שהוא היה מביא עולות כדי לכפר על מחשבות לא נכונות של משפחתו. ביחס לכל התורה אנחנו למדים שלא נענשים על הרהורי עבירה. מלבד על עבירה אחת! והיא עבודה זרה. על הרהורי עבודה זרה כן נענשים. מסביר המהר"ל שכיון שכאן, בחטא עבודה זרה, גם העולה מכפרת, גם לעולה יש תפקיד בכפרה, מפני שבעבירה זו של עבודה זרה גם על הרהורי העבירה צריך לכפר. על כן שייך להתחיל כאן עם קורבן עולה, לסלק קודם כל את המחשבות, את הרהורים, ואחרי זה לכפר על המעשים.

יש בדבר הזה התעוררות גדולה ליחס שלנו כלפי המציאות שהאדם נמצא בחטא. כאשר אדם ח"ו נמצא במציאות של חטא הוא אינו יכול להתקרב אל הקב"ה, החטא חוצץ בינו לבין הקב"ה. אי אפשר להביא עולה לפני חטאת. מוכרחים כפרה קודם כל, ורק אחר כך אפשר לעלות. סור מרע ורק אחר כך עשה טוב. רב אברום שפירא זצ"ל היה רגיל לומר לנו שברגע שהאדם חוטא הוא צריך להרגיש כאילו יש שריפה לידו, הוא צריך להרגיש פחד, להירתע, כאילו יש פה משהו ממשי שיכול לפגוע בו, ומהר מאוד יחזור בתשובה. "אין צדיק בארץ שיעשה טוב ולא יחטא", יש מציאות של נפילות. אבל אחרי הנפילה צריך לקום מיד! אסור להשתהות. במציאות של השתהות בחטא יש מצב של מסוכנת סביב האדם עד שישוב בתשובה!

מידי שבוע ביום שני מתקיימת בביהמ"ד של "ישיבת הגולן" שיחה כללית, העוסקת בתורת המידות ובנפש האדם, חיזוק בלימוד תורה ועבודת ה'. להבדיל משיעורי האמונה העוסקים בעיונים מהותיים וכלליים מתורת מרן הרב וכתבי ראשונים, שיחה זו הינה בעלת גוון מוסרי, ועניינה בהדרכות רוחניות, הנגזרות מן המבט האמוני, ושופכות אור על דרכי הרוחניות של בן תורה בדורנו.

עריכה: חגי מיכליס | **תמלול:** אביתר ביטון ואביחי ביטר | **אינטרנט:** אריאל אילון ועמית רייף-תגרי | **צילום:** דוד יוסוב ונתנאל הורוביץ | **הפצה:** הראל בן דוד

¹ איוב א, ה: "וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ מִי הַמְשֶׁמֶת וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב וַיִּקְדָּשׁם וְהִשְׁכִּים בְּבִקְרָו וַהֲעֵלָה עֹלֹת מִסְפָּר כֶּלֶם כִּי אָמַר אִיּוֹב אוֹלֵי חָטָאוּ בְּנֵי וַבְּרָכוּ אֱלֹהִים בְּלִבְכֶם כֹּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל הַיָּמִים".